

ARBEID OG UTENFORSKAP

Norge og Rogaland står overfor utfordringer knyttet til arbeidskraftmangel og behovet for å skape bærekraftig innovasjon og vekst. Vi ønsker å være en ledende region i Norge og må da ta i bruk alle ressurser. Å skape et bærekraftig velferdssamfunn handler om å ta i bruk vår mest verdifulle ressurs; menneskene. Alle aldersgrupper må inkluderes og integreres. Alderisme må bekjempes, både når den rammer unge som eldre. Klarer vi å få flere inn i arbeidslivet, vil det ha stor verdi for samfunnet, men en enda større verdi for den enkelte. En jobb gir inntekt, mestring og samhørighet.

Hovedutfordringer for samfunnet:

- Teknologisk endring: Den teknologiske utviklingen krever at vi tilpasser oss og investerer i kompetanse.
- Demografisk skift: Aldrende befolkning og lavere fødselsrate påvirker tilgangen til arbeidskraft.
- Geografisk ubalanse: Mange unge flytter fra distriktene til byene, noe som skaper ubalanse.
- Endret arbeidsmarkedsdynamikk: Fleksible arbeidsformer og digitale plattformer endrer hvordan vi jobber.

Vi må både legge til rette for unge mennesker som søker jobb og samtidig beholde eldre arbeidstakere i jobb lengst mulig. Til tross for høye sysselsettingsrater står en betydelig del av befolkningen utenfor arbeidsmarkedet av ulike årsaker. For å møte dette må vi investere ikke bare i utdanning og opplæring, men også i bekjempelsen av diskriminering og fremme av like muligheter. Samarbeidet mellom arbeidsgivere, NAV og kommunale myndigheter er avgjørende for å sikre at riktig kompetanse og støtte blir gitt til alle arbeidssøkere. Nav bør og kunne organisere tiltaksgrupper i bedrifter, slik at flere kan få kvalifisering sammen. Da kan kvalifiseringen bli mer målrettet mot behovene i den enkelte bedrift, og brukere kan også lettere få jobb. Dette vil ikke bare forbedre enkeltpersoners livskvalitet, men også sikre et bærekraftig velferdssystem for fremtiden

Restriksjoner på søndagsarbeid og begrensninger i helgearbeid begrenser ikke bare ungdommens tilgjengelighet for jobber, men også deres mulighet til å oppnå nødvendig arbeidserfaring i et stadig skiftende jobbmarked.

Det er oppmuntrende å se at mange eldre arbeidstakere ønsker å fortsette i jobb utover pensjonsalderen. Mange eldre arbeidstakere holder seg friskere og raskere enn før og ønsker å fortsette i jobb utover vanlig pensjonsalder. Statistikken viser at antall alderspensjonister per innbygger i yrkesaktiv alder er fordoblet i løpet av de siste 70 årene, fra én pensjonist per åtte yrkesaktive i 1950 til én per 5 fire i dag. Derfor er det en viktig samfunnsoppgave å sørge for at vi har et lov- og regelverk som ikke legger hindringer i veien for at arbeidstakere som ønsker å stå i jobb lenger, kan gjøre det. Det er også viktig å ha et lønns- og pensjonssystem som stimulerer de som kan jobbe til å bli stående i jobb fremfor å ta ut pensjon.

Rogaland Høyre vil:

- Ha en gjennomgang av trygdeytelser for å sikre at det lønner seg og er mulig å kombinere arbeid og trygd.

- Arbeide for aktivt rettede tiltak - inklusive eventuelle lov- og regelendringer - som gjør det enklere for eldre både å fortsette i jobb og fornye tilknytningen til yrkeslivet når det er nødvendig.
- Ha en bedre og tettere oppfølgingspraxis av brukere under 30 år og i større grad benytte metodikken individuell jobbstøtte (IPS).
- Legge til rette for samarbeid med flere ulike typer leverandører, både kommersielle og ideelle, inkludert sosiale entreprenører, innenfor arbeidsmarkedstiltakene.
- Sette krav om at offentlig sektor skal ansette minst 5 % fra gruppen som står utenfor arbeidsmarkedet.
- Erstatte dagens 'senior-lønn' for pensjonerte offentlige ansatte med en ordning med gradert pensjon for eldre offentlige ansatte som fortsatt ønsker å arbeide etter pensjon.
- Styrke det tverrsektorielle samarbeidet, slik at NAV, kommunen, helsemyndigheter og utdanningsinstitusjoner kan samarbeide bedre og hjelpe de som faller utenfor, med å raskere komme tilbake i arbeid.
- Tilrettelegge for at flere kan ta alternative veier til fagbrev, eksempelvis gjennom full opplæring i bedrift (FOB), lærlingskolen og realkompetanse som en del av fagbrev på jobb.
- Stille tydelige krav til antall lærlinger i det offentlige.
- Gi bedriftene større insentiver for å ansette folk med hull i CV-en og funksjonsnedsettelse, for eksempel ved økt bruk av lønnstilskudd eller redusert arbeidsgiveravgift.
- Øke frikortgrensen til 120 000 kroner.
- Gi butikker som ønsker det muligheten til å holde åpent på søndager for å gi flere muligheter for unge og studenter til å jobbe.
- Gjøre det mer attraktivt å ansette unge gjennom lavere arbeidsgiveravgift for arbeidstakere under 23 år uten formell kompetanse
- At uføretrygdede under 30 år får god oppfølging over tid, og vurderes mot arbeid eller aktivitet.
- Fjerne enkelte særaldersgrenser som presser eldre ut av arbeidslivet.
- Sikre tett og varig oppfølging for folk med nedsatt funksjonsevne i det ordinære arbeidslivet (VTA-O), inspirert av Helt Med-modellen.
- Utvide kravet om aktivitetsplikt til å også gjelde sosialhjelpsmottakere over 30, i form av meningsfulle aktiviteter som språkopplæring, utdanning og arbeidstrening.
- Å gi Nav hjemmel for å sikre god og effektiv informasjonsdeling mellom det offentlige, tiltaksbedrift og bruker.
- Endre tiltaksforskriften for å få et bredere tilbud av arbeidsmarkedstiltak gjennom å åpne for gruppetiltak i samarbeid med bedrifter.